

Twee beschrijvingen van hetzelfde? Of niet?

We hebben daarnet die twee stukken uit de Bijbel gelezen, uit het Evangelie van Mattheüs en uit het Evangelie van Johannes.

Allebei beschrijven ze hoe Jezus Judas ontmaskert als verrader. En allebei zeggen ze iets over een schotel, en over het dopen van brood in die schotel. Mattheüs schrijft in vers 23, dat Jezus zegt: 'Wie de hand met Mij in de schotel indoopt, die zal Mij verraden.' En Johannes schrijft in hoofdstuk 13 vers 26: 'Jezus antwoordde: Die is het aan wie Ik het stuk brood zal geven, nadat Ik het ingedoopt heb. En toen Hij het stuk brood ingedoopt had, gaf Hij het aan Judas Iskariot, de zoon van Simon.'

Wat is hier nu precies aan de hand? Bedoelen de twee schrijvers hetzelfde, of beschrijven ze allebei een ander moment? Hoe zit dit precies? Ik moet zeggen: ik vond dat erg onduidelijk en verwarrend, maar ik werd enorm geholpen door een oud boekje van Okke Jager. Okke Jager was predikant in de jaren '50 en '60. Hij hield preken ook voor de radio. En in een boekje met radiopreken geeft hij een verklaring van deze twee teksten. Opeens blijkt hier een prachtige boodschap in te zitten! En ik zal proberen om het geschenk van deze prachtige boodschap stap voor stap voor je uit te pakken.

1. Voor Judas telt Jezus niet meer mee

Allereerst wat Mattheüs schrijft: 'Wie de hand met Mij in de schotel indoopt, die zal Mij verraden.' Om wat voor schotel gaat het hier? Jezus en Zijn leerlingen vieren het Pascha, het Joodse Paasfeest. Bij dat feest vieren de Joden, ook nu nog, de uittocht uit Egypte, de bevrijding uit de slavernij, lang geleden, onder leiding van Mozes. Mozes voerde het volk uit Egypte, door de woestijn, naar het Beloofde Land. Bij dat Paasfeest wordt ongezuurd brood gegeten, matzes. Er zijn bittere kruiden, die herinneren aan de bittere slavernij. En er is ook een schaal met vruchtenmoes, moes van heerlijke, zoete vruchten, als herinnering aan het Beloofde Land. Dus van de bittere kruiden, de slavernij, naar de vruchtenmoes, de overvloed van het Beloofde Land. Wat gebeurt er nu als Jezus met Zijn discipelen die Paasmaaltijd viert? Dan dopen Judas en Jezus tegelijkertijd een stuk brood in die schotel met vruchtenmoes. Dat is wat Jezus zegt: 'Wie de hand met Mij in de schotel indoopt, die zal Mij verraden.' Dat lijkt een onschuldig gebaar, maar dat is niet zo. Het is een ongelooflijk brutaal gebaar van Judas. En als je daar even over nadenkt, dan begrijp je dat. Stel, je zit met een paar mensen aan tafel brood te eten. In het midden staat een kuipje met boter. En jij steekt je mes uit om een puntje boter uit dat kuipje te scheppen. Maar aan de andere kant van de tafel zit iemand die precies hetzelfde doet, op hetzelfde moment. Als je dat ziet, wat doe je dan? Probeer je dan als eerste bij de boter te zijn? Dat je lekker die ander te snel af bent? Natuurlijk niet! Dat is super onbeleefd! Als jij ziet dat je allebei met je mes naar die boter gaat, dan trek jij je terug. En dan zeg je: 'Ga je gang! Pak jij maar eerst!' Er is een oud Joods geschrift, dat heet *De wijsheid van Jezus Sirach*. Jezus Sirach is een andere Jezus dan onze Jezus, hij heet alleen hetzelfde. Dat geschrift kun je ook vinden in Rooms-Katholieke bijbels, het is een apokrief boek. Dat boek bestond al in de tijd van Jezus. In hoofdstuk 31 gaat het over tafelmanieren. En dan staat er in vers 14: 'Als iemand met zo'n oog toekijkt, moet jij je hand niet uitsteken, en je moet zijn hand in de schotel niet aanraken.' En in vers 18 staat: 'Als je in een groot gezelschap aanzit, steek dan niet als eerste je hand uit.' Toegepast op Judas betekent dit: als je aan de Paasmaaltijd zit, moet je nooit tegelijk met iemand anders brood dopen in die schaal met vruchtenmoes. Dat is hondsbrutaal! En zeker, zeker als die ander Jezus is, jouw Meester, je Heer! Als Hij komt met Zijn hand en jij duwt die hand gewoon ruw terzijde omdat jij óók wilt indopen, dan geef je daarmee een héél duidelijke boodschap: 'Voor mij heeft U áfgedaan! Van mij krijgt U geen enkel respect meer! Die tijd is voorgoed voorbij!' Als Judas samen met Jezus indoopt, dan laat Judas daarmee zien: 'Voor mij telt U niet meer mee!' Die tekst, Mattheüs 26: 23, wordt nog begrijpelijker als je hem vertaalt in de verleden tijd. Vanuit het Grieks kan dat ook, en

het is eigenlijk logischer. (Je noemt iemand pas een dief als hij gestolen heeft. Je noemt iemand pas een 'indopende met Mij in de schotel' als die ander dat al heeft gedaan. Zo staat het in het Grieks: 'De indopende met Mij met zijn hand in de schotel, die is het die Mij verraden zal.') De meeste vertalingen doen dat ook. De vertaling van 1951 vertaalt het als volgt: 'Die zijn hand met Mij in de schotel heeft gedoopt, die zal Mij verraden.' Met andere woorden, Jezus zegt dit: 'Daarnet is er iets gebeurd. Zagen jullie dat? Iemand doopte zijn stuk brood tegelijk met Mij in de schotel. Door dat gebaar, hoe klein ook, werd duidelijk wie Mij liever kwijt

dan rijk is. Door dat gebaar werd duidelijk dat Ik voor die persoon niet meer meetel, dat Ik heb afgedaan. Door dat gebaar werd duidelijk wie Mij verraden zal.' Iedereen aan tafel is geschokt. Blijkbaar hebben ze het niet opgemerkt. Maar Judas weet wat er gebeurd is. Hij denkt: 'Die anderen hebben het vast wel

gezien, wat ik deed.' Daarom wil hij meteen zijn straatje schoonvegen. En hij zegt in vers 25: 'Ik ben het toch niet, Rabbi?' En dan zegt Jezus: 'Jij hebt het gezegd, Judas. Inderdaad, jij bent het dus wél.' Zie je dat? In dat kleine gebaar van Judas – doordouwen, doordrammen, Jezus geen voorrang geven – in dat kleine gebaar komt naar buiten wat er leeft in zijn hart. Jezus is voor hem een sta-in-de-weg geworden, een obstakel, dat aan de kant gezet moet worden. Een paar jaar geleden, toen Jezus hem riep, toen leek het hem wel wat. Een rabbi, een leraar die duizenden mensen trok. Een Man met bovennatuurlijke kracht, die wonderen deed en mensen genas van allerlei ziekten. Een Meester die zelfs mensen opwekte uit de dood! Judas zag het hélemaal voor zich: een revolutie, een machtig koninkrijk, Israël als de natie die de Romeinen zou verslaan, uniek in de wereld. Jezus als Koning, en hij, Judas, als minister naast Hem op het bordes. Maar het is zó anders gelopen. Jezus begon over een kruis, en over lijden en sterven. Hij zei dat Hij de wereld kwam redden door Zichzelf op te offeren. Kijk, dat was tegen het zere been van Judas. Had hij dáárvoor alles opgegeven? Was hij dáárvoor al meer dan drie jaar met Jezus meegetrokken door het land? Judas raakte intens verbitterd, en zijn liefde voor Jezus sloeg om in haat. Mattheüs heeft al eerder in hoofdstuk 26 verteld dat Judas naar de overprieters was gegaan en had afgesproken dat hij zou verraden waar ze Jezus gevangen konden nemen. Hij zou er dertig zilverstukken voor krijgen... En hier, aan de maaltijd, wordt het allemaal duidelijk in dat kleine gebaar, als Judas dóórdramt: 'Ik wil eerst in die schotel!' Weet je, ik zat daarover na te denken: stel dat ik daar had gezeten. Mijn hand – en de hand van Jezus. 'Ja, natuurlijk,' denk je dan, 'natuurlijk zou ik Jezus vóór hebben laten gaan. Geen twijfel over mogelijk.' Maar als je daar even over nadenkt: is dat dan ook zo? Als je moet kiezen: Jezus' belang of jouw belang, kies je dan altijd voor Jezus' belang? Jouw hand of Zijn hand: trek jij je altijd terug? Je loopt rond in de showroom van een autogarage en je ziet al dat moois, alles wat blinkt en heerlijk ruikt. Maar je weet ook dat het best een tandje minder kan, en dat je zóveel mensen zou kunnen helpen met het geld dat je dan uitspaart. Jezus' hand en jouw hand... Of het is een mooie, zonnige middag. Je had gezegd tegen die ander, iemand met weinig vrienden: 'Misschien kom ik wel helpen bij je verhuizing.' Maar ja, nu is het zulk lekker weer. De eerste keer dat je op je balkonnetje kunt zitten. Je hebt het niet keihard beloofd, toch? Jezus' hand en jouw hand... Of je zit verwickeld in een ellendig conflict met je collega. En nu heb je, tot je grote vreugde, ontdekt dat hij een fout heeft gemaakt. Dat kun je hem natuurlijk onder vier ogen vertellen, zodat hij zijn fout kan corrigeren. Maar je kunt het óók in de groepsapp gooien en hem in zijn hemd zetten voor de hele afdeling. Daar heb je ze: Jezus' hand en jouw hand...

Voel je het? Elke keer is het de vraag: wie krijgt er voorrang? Als jij 's avonds je wekker zet, hoe doe je dat dan? Zó dat je je bed uit kunt rennen, de badkamer in, de keuken in en weg? Of een kwartiertje eerder, om de dag te kunnen beginnen met bidden? Wie krijgt er voorrang? Jouw hand of Jezus' hand?

Merk je dat Judas misschien véél minder ver van je afstaat dan je dacht? Uiteindelijk is de essentie van zijn houding: dat hij kiest vóór zichzelf en tégen Jezus. Misschien heb je Judas altijd weggezet als een vuile schurk. Maar kijk in de spiegel. En kijk goed. Wat zie je?

2. Voor Jezus telt Judas helemaal mee, tot het einde toe!

En dan die tweede tekst. Johannes 13. Hoe reageert Jezus?

Jezus heeft dat gebaar van Judas gezien, opgemerkt. En je vraagt je af: wat zal Hij nú zeggen, wat zal Hij nú doen? Johannes vertelt dat er in die Bovenzaal, waar de maaltijd wordt gevierd, een gespannen sfeer hangt. Inderdaad, Jezus heeft net gezegd dat iemand Hem zal verraden, iemand van deze twaalf. De anderen hebben het kennelijk niet opgemerkt, dat Judas tegelijk met Jezus indoopte. Dus iedereen vraagt zich af: wie is het? En wat gebeurt er dan? In die tijd zaten de mensen niet op stoelen, nee, ze lagen aan tafel, op rustbedden, in een kring, met hun hoofden naar elkaar toe en hun voeten naar buiten. Wat gebeurt er? Vers 22 tot 26: 'De discipelen dan keken elkaar aan, in twijfel over wie Hij dat zei. En een van Zijn discipelen, die Jezus liefhad, (we weten dat dat Johannes is) lag aan in de schoot van Jezus. Simon Petrus dan wenkte deze, dat hij vragen zou wie het toch zou kunnen zijn, over wie Hij sprak. En deze ging tegen Jezus' borst liggen en zei tegen Hem: Here, wie is het? Jezus antwoordde: Die is het aan wie Ik het stuk brood zal geven, nadat Ik het ingedoopt heb. En toen Hij het stuk brood ingedoopt had, gaf Hij het aan Judas Iskariot, de zoon van Simon.' De sfeer is te snijden. Wie is de verrader? Dan geeft Petrus een stille wenk aan Johannes, omdat Johannes naast Jezus ligt, aan de kant van Jezus' borst, dus niet aan de kant van zijn rug, maar aan de kant van Zijn borst. Johannes buigt naar Jezus toe en fluistert: 'Wie is het, Heer?' En Jezus fluistert terug: 'Degene aan wie Ik het brood zal geven.' En dan pakt Jezus een stuk brood, doopt het in de schotel en geeft het aan Judas. Judas graaide naar zich toe. Maar Jezus? Hij neemt Zijn brood, doopt het in die vruchtenmoes, teken van overvloed, van vreugde en geluk, en geeft Zijn brood aan Judas. Zie je dat dit gebaar van Jezus totaal het ómgekeerde is van wat Judas net deed? Judas néémt, Jezus gééft. Judas graait, Jezus gúnt. Voor Judas telt Jezus niet meer mee. Voor Jezus telt Judas ten volle mee, nog steeds! Nog altijd! Dit gebaar van Jezus is een laatste handreiking, een ultieme poging om Judas op andere gedachten te brengen. 'Judas, zé je het dan niet? Zie je Mijn liefde niet? Zie je niet dat Ik je leven geef, leven en overvloed? Judas, heb je dan al die tijd geen oog gehad voor mijn liefde voor jou? Judas, waarom? Waarom doe je dit?' Jezus geeft een laatste, ultieme waarschuwing. We lezen de woorden in Mattheüs 26: 24: 'De Zoon des mensen gaat wel heen zoals over Hem geschreven is, maar wee die mens door wie de Zoon des mensen verraden wordt! Het zou goed voor die mens zijn als hij niet geboren was.' Het is alsof Jezus Judas wakker wil schudden. 'Judas, besef je waar je mee bezig bent? Besef je dat deze weg de weg is naar je totale ondergang, de weg naar de eeuwige duisternis? Judas, zeg niet: "Iemand moet het toch doen?" Want de Zoon des mensen gaat tóch wel heen zoals over Hem geschreven is, maar zorg jij dat je daar nooit aan meewerkt! Nooit!' Het is een oproep vol passie, je ziet als het ware de tranen in Jezus' ogen. 'Judas! Stop! Het kán nog!' En Judas, hij ziet die uitgestoken hand, met dat brood en die vruchtenmoes. Judas, Hij ziet de liefde in de ogen van de Messias. Maar juist die liefde, juist die passie maken hem razend. Want juist die liefde van Jezus is het grote probleem! Door die liefde voor mensen gaat Jezus naar het kruis, en niet naar de troon. Juist door die liefde gaat Jezus naar het graf, niet naar het paleis! Wat schrijft Johannes? Vers 26: 'En toen Hij het stuk brood ingedoopt had, gaf Hij het aan Judas Iskariot, de zoon van Simon. En met het nemen van het stuk brood voer de satan in hem. Jezus dan zei tegen hem: Wat u wilt doen, doe het snel.' Als Jezus de haat ziet in de ogen van Judas, dan weet Hij: Judas zal doorgaan op de weg van het verraad. 'Als je dat wilt Judas, doe het dan snel.' Judas vertrekt. En Johannes schrijft erbij: 'En het was nacht.' De donkerste nacht in de wereldgeschiedenis. De nacht van de haat, de nacht van het verraad. Een nacht vol duisternis. Judas, hij zal in de uren die volgen steeds weer die hand van Jezus zien, in zijn gedachten. Die hand van Jezus, die

uitgestoken hand, met dat brood, gedoopt in de moes, teken van leven en overvloed. Die uitgestoken hand van Jezus, Judas kan hem niet vergeten. Overal ziet hij die hand, die hand, die hand... Judas wordt er gék van! Totdat hij de dertig zilverstukken neersmiert in de tempel en het uitschreeuwt: 'Ik heb gezondigd, want ik heb onschuldig bloed verraden!' En verteerd door spijt en wroeging ziet Judas nog maar één weg, de weg van de dood...

En jij...?

Terug naar de Paasmaaltijd. Besef je wat er gebeurt in dat contact tussen Judas en Jezus? Voor Judas heeft Jezus afgedaan. Maar Jezus' hart blijft kloppen van liefde voor Judas. Tot het laatst toe, het allerlaatst: 'Judas, Ik geef je leven, Ik geef je overvloed...' Weet je, hier komen we bij het hárnt van het Evangelie: Jezus' liefde voor mensen, zélf voor Zijn grootste vijanden. Paulus schrijft in Romeinen 5: 6-8 het volgende: 'Want toen wij nog krachteloos waren, is Christus op de bestemde tijd voor goddelozen gestorven. Want bij hoge uitzondering zal iemand voor een rechtvaardige sterven; hoogstens immers heeft iemand de moed om voor de goede mens te sterven. God echter bevestigt Zijn liefde voor ons daarin dat Christus voor ons gestorven is toen wij nog zondaars waren.' Jezus is gestorven, niet voor goede mensen, maar voor slechte mensen. Goede mensen, mensen die volmaakt leven, die bestaan niet. Jezus kwam voor mensen die vaak losers zijn, mensen bij wie zóveel niet lukt, mensen die struikelen en vallen, mensen die zo vaak Hem als Heer en Heiland wegduwen, zoals Judas met zijn hand. En toch, toch blijft Hij komen met Zijn liefde, met Zijn genade, en met die genade wil Hij ons hárnt bereiken. En áls Hij ons hart bereikt, dan gebéúrt er wél iets! Natuurlijk, het blijft levenslang een gevecht, in jezelf, tussen het goede en het kwade, maar Jezus gaat door, met Zijn Heilige Geest, om je van binnenuit te veranderen, te vernieuwen. Hij schaaft aan je, net zolang totdat Hij iets van Zichzelf ziet in jou. Zodat óók jij liefde krijgt, steeds meer liefde, zélf voor je vijanden. In het zuiden van Frankrijk ligt een dorp met de naam Le Chambon-sur-Lignon. Het lijkt een dorp als zoveel dorpen, maar het is een heel bijzonder dorp. Want dit dorp was in de Tweede Wereldoorlog een schuilplaats voor Joodse mensen. De schattingen lopen uiteen, maar in dit dorp zijn zo'n 2.500 tot 5.000 Joden gered. Waarom? Het dorp is protestants, in het overwegend katholieke Frankrijk. Protestantisme zijn in Frankrijk eeuwenlang vervolgd. De dorpsbewoners voelden zich één met de Joden. Ds. André Trocmé en zijn vrouw Magda waren de drijvende krachten achter het verzet. Lang leek het goed te gaan, maar op een dag werd er op de deur gebonkt. Twee politieagenten kwamen ds. Trocmé arresteren. Alleen... toen gebeurde er iets merkwaardigs. Magda Trocmé vroeg aan de twee agenten: 'Willen jullie mee-eten? Ik heb het eten klaar!' Allerlei vrienden van het echtpaar Trocmé hoorden dat later en konden het niet geloven. Ze waren ook boos. 'Hoe kon je dat doen, Magda? Die mannen kwamen om André mee te nemen, misschien om hem te doden. Hoe kon je op dat moment hen aan tafel uitnodigen en samen met hen eten? Hoe kon je zo vergevingsgezind zijn, zo liefdevol?' Maar madame Trocmé gaf altijd hetzelfde antwoord: 'Waar heb je het over? Het was etenstijd. Ze stonden daar maar. We hadden allemaal honger. Het eten was klaar. Hoezo vergevingsgezind, hoezo liefdevol? Ik deed gewoon wat ik moest doen.' André Trocmé werd meegenomen, maar God zij dank later vrijgelaten. Een neef van hem overleefde het niet. Het verhaal van zijn arrestatie raakte mij. Ook hier zie je op het allerlaatst nog die uitgestoken hand. 'Willen jullie mee-eten?' Als je Jezus volgt, ga je op Hem lijken. Dat kan niet missen. Nee, nooit helemaal. Het beeld blijft altijd troebel. In dit aardse leven wel. Zoals we zullen zingen: 'O, zie de mens daar aan het kruis, met al mijn schuld beladen. Beschaamd hoor ik mijn eigen stem Hem loochenen en smaden.' En toch, en toch... Hij blijft ons roepen, Hij blijft ons uitnodigen, Hij blijft Zijn hand uitsteken. En toch, en toch... 'Zijn laatste adem bracht mij hoop, Zijn sterven werd mijn levenskracht. Mijn levenskracht!' Besef je hoe ongelooflijk bevoorrecht je bent als je Jezus kent? Als je met Hem leeft, als je knielt voor je Redder en Hem álles geeft, je hele leven? Denk aan die hand. Denk aan dat brood, denk aan die vruchtenmoes. Leven en overvloed. Denk aan Jezus. Amen